

10 РОКІВ АКАДЕМІЇ НАУК ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ ТА АКАДЕМІКИ-ФІЗИКИ УЖНУ

Академія наук вищої школи України (АН ВШ України) була створена Ухвалою Установчих зборів від 27 листопада 1992 р. В цей день було затверджено Статут Академії, створено 15 наукових відділень Академії. Першим президентом АН ВШ України став видатний вчений, академік, доктор фіз.-мат. наук, професор, Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Стріха В.І., який успішно обіймав цю посаду до раптової кончини в 1999 році. Слід наголосити, що ініціаторами утворення АН ВШ України виступили професори фізичного та радіофізичного факультетів Київського національного університету ім.Т.Г. Шевченка Кувшинський М.І., Петренко П.В., Стріха В.І., Чутов Ю.І. (голова установчих зборів) та інші.

В роботі Установчих зборів взяли участь і вчені УЖДУ - професори Ворошилов Ю.В., Гудивок П.М., Комендар В.І. Вони і стали першими академіками АН ВШ України від Закарпаття. За дорученням Установчих зборів 17 грудня 1993 р. були проведені перші загальні збори АН ВШ України, на яких на вакантні місця були обраними академіки відділень, в тому числі і представники УЖДУ: Лендьел В.І., Кикинеші О.О., Семак Д.Г., Сливка В.Ю., Сюсько М.І., Шимон Л.Л.

За 10 років своєї напруженої праці Академія стала найбільшим об'єднанням вчених найвищої кваліфікації національного масштабу, найпотужнішою науково-педагогічною силою держави. 22 фахових та 25 регіональних Відділень планують і координують діяльність усіх галузей сучасної науки.

Академія наук ВШ України об'єднує вчених понад 110 державних і недержавних вищих навчальних закладів, що підпорядковані п'ятьом Міністерствам України: освіти і науки; охорони здоров'я; аграрної політики; культури і мистецтв; оборони, а також національні вищі навчальні заклади, що перебувають у прямому підпорядкуванні Кабінету Міністрів.

Серед науковців Академії 39 лауреатів Державної премії України, 79 – відзначені орденами та високими урядовими нагородами, 80 – Заслужені діячі наук та Заслужені працівники народної освіти України, 18 – удостоєні урядових відзнак інших країн. Гідні цим ознакам свою плідну діяльність зосередили в семи Відділеннях одинадцять вчених УЖНУ, відомі не тільки в Україні, але і далеко за її межами. Більшість з них представляють фізичний факультет.

У Відділення фізики, астрономії та матеріалознавства дійсними членами АН ВШ України входять: **Сливка В.Ю.**, ректор університету, завідувач кафедри фізики напівпровідників, Заслужений діяч науки і техніки України, дворазовий лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Соросівський професор, нагороджений орденами "За заслуги" III і II ступенів; **Шимон Л.Л.** - декан фізичного факультету, завідувач кафедри квантової електроніки, науковий керівник Проблемної науково-дослідної лабораторії фізичної електроніки, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Заслужений працівник народної освіти та Відмінник освіти України, член Угорської Наукової Академії та Американського фізичного товариства, "Міжнародна людина року 1997/98" (номінація присвоєна автобіографічним центром Кембріджа в Англії), член бюро Відділення, відзначений "Подякою" Президента України; **Хіміч І.В.** – завідувач кафедри ядерної фізики, Заслужений працівник народної освіти України, академік з 1995 року, член бюро Відділення; **Довгошей М.І.** – лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Заслужений винахідник і Відмінник освіти України, академік з 2000 р. Інші двоє фізиків УЖНУ належать до **Відділення загально технічного**. Це академіки **Кикинеші О.О.** – лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, член Угорської Науко-

вої Академії, Американського та Угорського фізичного товариств, Міжнародного товариства оптичної інженерії, запрошений професор Будапештського технічного та Дебреценського університетів; **Семак Д.Г.** – лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Заслужений діяч науки і техніки України, відзначений знаком “Винахідник СРСР”.

На жаль, 21 січня 2000 року смерть обірвала творчий шлях талановитого вченого академіка **Лендьела В.І.** (Відділення фізики і астрономії) – лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, Заслуженого діяча науки і техніки України, Соросівського професора, ректора УжДУ 1980-1988 та завідувача кафедри теретичної фізики 1976-1996 років.

Відносно велика кількість обраних академіків-фізиків від УжНУ не є випадковою. Адже в межах університету більше половини обсягу наукових досліджень зосереджено на фізичному факультеті. Тільки фізики серед академіків УжНУ домоглися найвищого державного визнання – лауреатів Державної премії як наслідки успішної діяльності всесвітньо відомих фізичних шкіл Записочного І.П. та Чепура Д.В.

В цілому, зусиллями дійсних членів АН ВШ України тільки у минулому році завершено 160 наукових проектів і результати їх досліджень впроваджено у виробництво. Видано 12500 наукових праць, з них – 396 монографій, 409 наукових збірників, 213 підручників, 597 навчальних посібників, отримано 283 патенти та свідоцтва на відкриття, проведено 500 всеукраїнських та міжнародних конференцій і симпозіумів.

Академія наук вищої школи здійснює експертизу наукових проектів, що їх виконують вищі навчальні заклади України, сприяє створенню високої інтелектуальної атмосфери в країні. За минулий рік нею підготовлено понад 500 молодих науковців, кандидатів та докторів наук.

Академія наук вищої школи України отримала широке визнання не лише в нашій країні, а й за рубежем. Зарубіжними її членами (а їх понад 40) обрано відомих вчених Франції, США, Італії, Японії, Нідерландів, Польщі, Канади, Югославії, Німеччини, Чехії, Болгарії, Молдови, Росії та інших держав.

Мобільній організації діяльності АН ВШ України сприяє поділ на наукові центри за територіальними ознаками: Східний; Південно-східний; Південний і наш - Західний (керівник – відомий учений-фізик академік Влох О.Г., директор Інституту фізичної оптики МОН України, м.Львів).

При АН ВШ України діють науково-дослідні установи: Науково-дослідний інститут енерго і ресурсозбереження (Маріуполь); Інститут менеджменту і лінгвістики (Київ); Науково-дослідна лінгвістична лабораторія (Харків); Наукове об'єднання “Механіка”; Науково-дослідний і проектний інститут турбомашин; Інститут проблем контролю та управління в електроенергетиці (Харків).

Безпосередньо наукова продукція академії висвітлюється в його виданнях: “Інформаційний вісник”; “Науковий вісник”; “Наукові записки”; “Інфекційні хвороби”; “Механіка та машинобудування”; “Енергетика України”; “Українознавство”; “Освіта і управління” та інші.

21 грудня 2002 року на ювілейних Загальних зборах АН ВШ України були перебрані академіки секретарі відділень та склад Президії. Новообраним Президентом АН ВШ України на зміну академіка Дробнохода М.І. став відомий учений-літературознавець та критик Дубина М.І.

Нині Академія наук вищої школи України в цій складній в державі обстановці сприяє створенню і підтримці наукового середовища, забезпеченню діяльності багатих досвідом наукових шкіл України, колективів і окремих учених, організацій і підготовки молодих наукових кадрів.

Людвик Шимон